

og næringslivet men — særlig industriens — omtales i ganske stor utstrekning. Omtalen bygger rent prinsipielt på felles grunnlag, selv om man bortser fra de mange feil og unøkligheter. En parallell vil forklare forholdet. Da Belgien blev okkupert i 1914 slog overborgermester Max i Bryssel — verdenskrigens store civile, som han senere kaldtes — op en proklamasjon hvis konklusjon var: «Hvad der så hender, hør på Eders borgermester og stol på ham. Han vil ikke svigte Eders tillids. Det gjorde han heller ikke. Han stod åpen for alle med sine råd og sin veiledning. Til ham kunde alle komme. Ingen historie forteller, at han efter krigen i selvforsvar utleverte noen landsmann, som hadde søkt hans veiledning. Han hadde heller ikke behov herfor. Dessverre skulde hans virke bli kort. Tyskerne sørget for at fengslets porter lukket sig bak ham og forblev lukket til freden.

Den tilid som beigrerne i 1914 viste overborgermester Max, mente gode nordmenn sommeren 1940 å kunne vise justitarius Paal Berg. Man mente å ha et holdepunkt i ham. Til Paal Berg skulde man kunne komme med sine bekymringer og sine henstillinger. Det gjorde intet, om disse var uoverveide. Hos Paal Berg vilde de bli veiet. Hos ham kunde man få den hjelp man trengte, så man kunde vandre beroliget bort. Man var glad og takknemlig over at der var en mann i en slik stilling, som vilde ta ansvaret. Paal Berg holdt sig heller ikke tilbake. Han påtok sig opgaven med freidig mot. Paal Berg var en stor mann i de dager.

Ferdinand Schjelderup forteller om en annen Paal Berg — en liten mann, som til undskyldning for sin egen mangel på standpunkt har notert hvad folk kom med i sin uorienterhet. Men trenger Paal Berg å skyide på andre? Er det nødvendig å skjle ham så liten for at han skal slippe gjennom det nasjonale nåleøye? — Og vil det hjelpe ham noe? Han hadde dog ansvar — det han frivillig hadde påtatt sig. Alle har gjort feil. Hvorfor angripe ham for hans feil? Men hvorfor redusere ham?

Hvad detaljene i Schjelderups

Et enkelt avs. kan det ha sin interesse å belyse i denne forbindelse.

Fra et meget bevegede formiddag den 15. april 1940 — samme dag som administrasjonsrådet blev dannet — forteller Ferdinand Schjelderup:

«Quisling ble kalt dagen i forveien. Innkaldt representanter for både arbeiderne og arbeidernes organisasjon til møte i lagtingssalen kl. 12. Da direktør Vogt i den anledning mandag morgen søkte justitarius Paal Berg fikk han en meget bestemt advarsel mot å møte. Etter at Vogt hadde satt sig i forbindelse med de forskjellige organisasjoner, blev resultatet at man allikevel vilde sondere terrenget noe nærmere. Man søkte derfor også fylikommand Christensen og rådmann Hartmann. Men disse gav uten videre samme svar som Berg hadde gitt.

Der er i denne fremstilling følgende positive feil:

- 1) Vogt søkte ikke mandag morgen Paal Berg i anledning av Quislings innkallelse, da denne på det tidspunkt var ham helt ukjent.
- 2) Innkallelsen fra Quisling kom først i posten mandag. Såvel brev som konvolutt er oppbevart og overlevert undersøkelseskommissjonen, som har gjort en korrekt bruk av disse.
- 3) Med rådmann Hartmann blev det overhodet ikke tatt den dag.

Sannheten er: Direktør Vogt søkte tidlig om morgenen 15. april Paal Berg i en helt annen anledning. Han hadde den 14. juli hatt et voldsomt oppgjør med Quisling — en om enn noe forkortet fremstilling herav finnes i undersøkelseskommissjonens innstilling. Da Quislings trusler var ledsaget av et ultimatum, som utløp 15. april kl. 9 morgen ønsket han Bergs uttalelse om videre optreden. Begge var enige om at han skulde holde sig und-av.

Da Vogt kom ned på kontoret, kom der i posten et brev fra Quisling til generaldirektør Horn som da var president i Industriforbundet om denne vilde komme selvannen til en konferanse i lagtingssalen kl. 12. Da lagtingssalen ikke egnert sig til små intimer konferanser var det klart, at det var spørsmål om et større møte antagelig av menn fra de forskjellige næringsorganisasjoner. Disse blev derfor pleblikke-

Mellem krig og fred.

Britiske forsvarsnedskjæringer og sovjetrussiske fremstøt.

Mannen som trekker i snorene på Balkan; Georgi Dimitroff, Kominterns tidligere generalsekretær, nu statsminister i Bulgaria.

Den britiske regjering har i de siste uker hatt det vanskelig. Det er særlig to ting som volder besvær: Mangelen på arbeidskraft og krisen i kullgrubene, hvor arbeiderne har stillet nye krav om lønnsforhøielse og andre fordere — krav som regjeringen neppe kommer forbi.

Det annet problem, mangelen på arbeidskraft, er ikke mindre vanskelig. Her er det, også fra kretser utenfor regjeringspartiet, kommet krav om at Storbritannia må redusere betraktelig sine militære styrker i utlandet, for at soldatene kan komme hjem og settes inn i arbeidslivet.

Det heter, at regjeringen har planer om å redusere de vednede styrker med 250 000 mann.

En gruppe utenfor arbeiderpartiet har gitt uttrykk for den opfatning at utenrikspolitikken må vike for de in-

dre vanskeligheter: Den mener at landets produksjon under de nuværende vanskelige økonomiske forhold må gå foran hensynet til landets militære sikkerhet, da det ikke kan sies at Storbritannia er utsatt for noen umiddelbar trusel om angrep. Det er et syn som kan være forståelig, men som har sine farer — det så man bli på andre kanter under den siste verdenskrig. Og Storbritannia har i dag mange såre punkter som skal betraktes, — selv om statspapirene faller på børsen.

Et av disse punkter er Middelhavet, hvor det britiske rike har store interesser. Bl. a. i Hellas, hvor borgerkrigen fremdeles pågår med utenlandsk hjelp. Dette spørsmål var oppe i De Forente Nasjoners sikkerhetsråd den 29. juli. Den av FN nedsatte undersøkelseskommissjon hadde funnet at Jugoslavia, Bulgaria og Albania var hovedansvarlige for den fremmede støtte geriljakrigen i Hellas har fått. Det forelå i et amerikansk forslag om å oprette en halvpermanent grensebevakningskommissjon for Balkanhalvøyn. Avstemningen om dette forslag var ventet med stor spenning, og ingen av de delegerede forsøkte å bagatellisere situasjonen alvor, flere gav uttrykk for den opfatning at et nederlag for det amerikanske forslag måtte få alvorlige virkninger for FN.

Det gikk som man hadde fryktet: Den russiske representant Gromyko medla velo mot forslaget og gjorde det dermed virksomt.

Det er ellers et gang sovjet-riket har nedlagt sitt veto i sikkerhetsrådet. Det blir mere og mere tydelig at det neppe er stort samarbeide å vente fra den krig. Sovjet synes mere og mere å ville isolere sig fra sine tidligere forbundsfeller fra den store krig. For sikkerhetsrådets prestige var avstemningen et alvorlig slag. Da avstemningen var slutt, foreslo den amerikanske representant at medlemmene skulde trekke sig tilbake og rådføre sig med sine respektive regjeringer i forbun-

delse med «denne ytterst alvorlige hendelse» som han kalte det.

Og på Balkan kommer redsene til å fortsette som før.

Serberne er et robust og hårdpannet folk, som i gamle dager ikke vel tilbake for å begynne sin dag i Belgrads sommervarme med å drikke slivovits (plommebrennevin) til sin frokost. Vi vet ikke, om de har bevart denne prisverdige vane også i disse restriksjonspregede tider, men har de det, så er det kanskje ikke utrolig at det er gått med et par glass ekstra under marskalk Titos mottagelse av sin bulgarske kollega Georgi Dimitroff, som kom på besøk til Belgrad den 27. juli. I diplomatiske kretser har man lagt en viss vekt på dette besøk, som fant sted på et tidspunkt da Balkanproblemet spiller en ikke uviktig rolle i den internasjonale politikk. Og Dimitroff holdt ved sin skost til grensebyen Tsaribrod (hvor serbere og bulgarer har utgytt hverandres blod mere enn en gang) en tale, som andyet intet mindre enn en kommende sammenslutning av de to land. Innbyggerne i grenseområdene, som han danner en levende bro mellom Jugoslavia og Bulgaria, det gjelder nu å styrke denne bro, slik at grensen en gang i fremtiden ikke mere skiller oss ad, men forener oss i en broderlig enhet.

Disse ord var så meget mere bemerkelsesverdige som grenseområdet mellom de to land nettop er det Makedonien, hvor serbere, bulgarer og grekere har kjempet om hegemoniet i lange decennier, helt siden tyrker-tiden, og hvor Jorden er mere veltet med blod enn kanskje på noen annen flekk i Europa. Her i landet mellom Uskub i nord og Monastir i syd, var det den «makedoniske komité» og tilsvarende greske og serbiske organisasjoner herjet med bål og brand enn like op til den siste verdenskrig, her husker man ennå med skrekkelig navn som Sandansky, Boris Sarafov, Dragutin Dimitrijevitich, Todor Panitza og oberst Naumovitch. Og så kommer den bulgarske statsminister og bebuder fred og forsoning, ja, like frem en forening! Det kan vel kalles et overraskelse.

Men allike har sin forklaring — og der finnes kretser som er enda sterkere enn den makedoniske blodhevn. Statsminister Dimitroff er den tidligere chef for Komintern. Som sådan bodde han i en arrekkert Moskva. Han vet på en prikk både hvordan en sammensvergelse lages og hvordan man etablerer en revolusjonær front. Og her på sydfloren av østblokken, gjelder det nettop å etablere en front: Det som før var splittet skal nu samles. Og hvorfor? Jo, tendensen kommer klart frem i en artikkel i det bulgarske blad «Zemedelekole Zname» i anledning av Dimitroffs besøk. Det heter her at Jugoslavia og Bulgaria kommer til å spille en både betydningsfull og ansvarfull rolle på Balkanhalvøyn i tiden fremover. De vil bli hjørnesøener i denne del av Europa og skal ha til hovedoppgave å hindre at Balkanstatene blir brukt som bolværk under et nytt angrep på sovjet-riket, heter det. Det betyr vel — sagt litt mere likefremt — at de to stater skal være Russlands bolværk under dets videre fremtreden mot sydvest.

På østblokkens nordlige flak er det i de siste dager forefalt en episode som har vakt adskillig oppmerksomhet i Sverige. Den tungenderne russiske militærattache i Stockholm, Vassil Konnov, og token Georg Michailov har foretatt en ferietur pr. bil og sykkel i forbudt befestingsområde ved Överkalix. Politimyndighetene i det pågjeldende område har nu avgitt en rapport til utenriksdepartementet i Stockholm. Det er fastslått at de to russere har samlet opplysninger av militær verdi. De har fotografert broer, ferjesteder og har prøvet å skaffe sig oversikt over større lokaler, som kan egne sig til innkvartering.

De har også fotografert militære anlegg. Den rute de fulgte har ingen turistmessig interesse hevdet de fra svensk hold. De to russere erklærte til politiet at deres opphold på forbudt område skyldtes en misforståelse.

Det svenske utenriksdepartement har overfor den russiske charge d'affaires i Stockholm påtalt de to hersers sykkel i festingsområdet og benstillet at de blir fjernet fra sin nuværende tjeneste. Og den svenske overbefalende, general Jung, har i gang en undersøkelse av bevakningssektiviteten på det pågjeldende område.

Vikar